

Peer Krisztián

TURIZMUS

Mit kezdjek mondjuk ezzel az élménnyel:
 hogy nem tudom felmutatni az eszemet,
 hogy egy mosoly vagyok, semmi más,
 hogy ízlésem zárójelbe teszem, azt szeretem,
 amit a házigazdák. „Most megmutatom nektek,
 milyen a jó zene, szerencsére hoztam magammal kazettát.
 Mi az a fontos, amit pont most kell megbeszélni?!”
 Én vagyok-e, ami ilyenkor nem vagyok?
 Például a nyelv. Beszélnek rólam egy idegen
 nyelven, biztos, hogy rólam. (Próbálkoztak angolul,
 visszaváltottak, míg belül fogalmaztam a választ.
 Valami vicceset a kommunizmusról.)
 Jó időben mosolyogni, a megfelelő helyen;
 ugye így elérem, hogy hozzám is intézzenek
 néhány érthetetlen mondatot? Dehogy
 érthetetlen. Ahogy tanórán a szeszélyes rendű pontokat,
 amikkel beremegettettem kezem, a toll beszéplőzte a papírt,
 sárkányá tudtam összekötni, és szinte sohasem
 csaltam, úgy lesz értelme a nemzetközi szavak
 között a többinek. Igen, értek valamit, de az én vagyok.
 Ahogy az első magyarul megtanított mondat
 egy káromkodás, amin az újabb magyaroknak majd
 nevetni kell, nem tudom, hátha a kedvemért nevetnek.
 Amit tudok, abba itt belezavarodom. A koldusnak
 megállok, hátha az időt kérdezi. Rendelek egy
 a kibetűzhetetlenségig bonyolult nevű sültet,
 mutatom a papíron, kihoznak egy szimpla rántott csirkét,
 szerelmem, A. az egyik vendég tányérjára mutat.
 Beigérek egy magyar vacsorát, az alapanyagok felét
 nem ismerik a piacon. Kiderül, hogy itt is van
 ilyen étel. Nem tudok kikeveredni a turistaövezetből,
 jobban utálok a turistákat, mint otthon.
 Nem és nem, a térképet legföljebb a szálláson
 tanulmányozom, nem hoztam útikönyvet, nekem itt
 ismerőseim vannak. Mit tudhatok róluk útikönyv nélkül? –
 a történelem mégiscsak működő modell. Közben
 nem is az én ismerőseim, szerelmem, A. folyamatosan fordít;
 kímél-e valakit, mit válaszolhat helyettem?
 Megvetetek vele egy fordításban olvasott könyvet,
 kisakkozom az időt az otthoni nyelvtanulásra.
 Vajon mi fog elveszni belőlem aztán,

mint fényképezőgép híján belőlünk a városnézési kedv?
(Megint itt tartok: otthon. A jólesően unalmas vidék,
illetve város, barátokkal, akiket már nem akarok
jobban megismerni, akikkel kifejlesztettük az együtt unatkozás
végső formakincsét. Otthon majd hozzám mérik
barnaságukat, ettem-e tengeri kaját, hoztam-e bort?
„Mit félted, úgyszólván közösen fogjuk meginni!”
Órák hosszat mesélek, tényleg mennyi élmény,
jövőre majd együtt – én leszek az idegenvezető.
Bár végső soron mindegy, azért hozzáteszem:
a valóságban, itthon egy teljesen más variáció jött be.)
A reggeli konyhában írom ezt a pörkölt
eltakarítatlan maradékai fölött, szerelmem, A.
ma már harmadszor kakil. Tévedtem. Térképpel
érkezik egy másik irányból, terve van. „Vártam, hogy megnézd,
mit csinálok ennyi ideig, de te persze inkább munkával
nyugtatod magad!” „I am a poet” – mondom.
Akkor ez mindent jelentett, lemásolva
nekünk még valamit talán.

Dolinszky Miklós

JOHN CAGE ÉS A MŰVÉSZETEN TÚLI ZENE UTÓPIÁJA

Megengedett-e Cage-hez nem zenéje, hanem írásai felől közeledni? Merészségemért újabb merészséggel éppen Cage-től és az avantgarde-től remélek felmentést. Az avantgarde fordulatot követően a művészi szándék és kritika többé nem a műalkotásra mint tárgyra, hanem a művészi gesztusra irányul: a mű mint egykori esztétikai objektum csupán asszisztál a művészi tett végrehajtásában. Cage-ről szólva is a vizsgálat tárgya mindig vagy egy elvont gondolat, vagy egy gyakorlati művelet, sosem a ténylegesen megszólaló hangok: a kettő azonban már nem kíván egymásra vonatkozni és – avitt európai szokás szerint – immanens kapcsolatra lépni. Ha a zenetörténet korábbi szakaszaiban is előfordult, hogy a koncepció nem oldódott fel maradéktalanul a hallható zenében, az elvont és a hangzó szférát a mű egységének illúziója – időnként a szép hangzás képében – mégis közös ernyő alá vonta. A Cage-műben ezzel szemben a megszólaló hangok már nem hivatottak a koncepció képviselőjére és igazolására.

Cage legfőbb törekvéseinek egyike, összhangban a kísérleti avantgarde törekvéseivel, az élet és mű közötti határok lebontása. Kompozíciós ötletei közvetlenül, az elmélet és gyakorlat közötti sajátosan zenei territórium megkerülésével valósulnak meg, melynek talaján egykor kialakulhatott a céh – a koncepció és hangzás diszkontinuitá-